

VOLNÝ POHYB PRACOVNÍKŮ Z A DO BULHARSKA A RUMUNSKA – JAK TO BUDE V PRAXI?

1. Úvodem

Volný pohyb osob je jednou ze základních svobod zaručených právními předpisy Společenství a zahrnuje i právo pobývat a pracovat v jiném členském státě. Právo volného pohybu v rámci Společenství se nevztahuje pouze na pracovníky, ale i na ostatní skupiny osob, jako jsou např. studenti, důchodci a občané EU obecně. Jedná se zřejmě o nejdůležitější právo jednotlivce zakotvené v legislativě Společenství a o základní prvek jak vnitřního trhu, tak i občanství Unie. Přestěhování do jiné země je závažné rozhodnutí a lidé potřebují přesné informace o tom, jaká jsou jejich práva. Tento průvodce vysvětluje, jak se bude svoboda pohybu pracovníků uplatňovat na základě přechodných opatření smlouvy o přistoupení v případě bulharských a rumunských občanů poté, co jejich země vstoupí v roce 2007 do Evropské unie. Průvodce rovněž uvádí seznam informačních pramenů k problematice volného pohybu pracovníků a práv občanů. Je důležité si uvědomit, že se přechodná opatření týkají *pouze* přístupu na trh práce pro **pracovníky**.

2. Přechodná opatření

a) Budu moci od 1. ledna 2007 pracovat v jiném členském státě?

V prvních dvou letech po přistoupení Bulharska a Rumunska bude přístup na trh práce 25 členských států (EU-25)¹ pro bulharské a rumunské pracovníky záviset na národní legislativě a politice těchto zemí a na dvoustranných dohodách, které tyto země s Bulharskem a Rumunskem případně uzavřely. Některé členské státy již naznačily, že zamýšlejí svůj trh práce pracovníkům z Bulharska a Rumunska plně otevřít. Jiné členské státy EU-25 hodlají povolit omezenější přístup na pracovní trh, což v praxi znamená, že během období, kdy budou tyto státy používat své vnitrostátní předpisy, budete pravděpodobně potřebovat pracovní povolení.

b) Co se stane na konci roku 2008?

Na konci prvních dvou let po přistoupení vypracuje Komise zprávu, na základě které Rada přechodná opatření přezkoumá. Dále bude muset každý z členských států EU-25 Komisi zaslat formální sdělení, zda zamýšlí nadále používat vnitrostátní předpisy po dobu dalších maximálně tří let (v tomto případě by pracovní povolení bylo stále nutné), nebo zda bude plně uplatňovat právní režim Společenství upravující neomezený volný pohyb pracovníků (což by znamenalo, že v této zemi bude možné pobývat a pracovat bez povolení).

c) Kdy budu moci v členských státech EU-25 pracovat bez omezení?

Přechodná opatření by v zásadě měla skončit po uplynutí pěti let po přistoupení. Kterýkoli členský stát EU-25 však může Komisi požádat o povolení pokračovat v uplatňování vnitrostátních předpisů po dobu dalších dvou let, ovšem jen za předpokladu, že v tomto státě dochází k vážnému narušení trhu práce (nebo takové narušení hrozí). V žádném případě není možné přechodná opatření prodloužit na více než *maximálně* sedm let.

d) Budu po zavedení volného pohybu potřebovat pracovní povolení?

---

¹ Označení EU-25 zahrnuje všechny členské státy EU před 1. lednem 2007: Belgie, Českou republiku, Dánsko, Německo, Estonsko, Řecko, Španělsko, Francii, Irsko, Itálii, Kypr, Lotyšsko, Litvu, Lucembursko, Maďarsko, Maltu, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko a Spojené království.

Jakmile skončí omezení plynoucí z vnitrostátních předpisů a bude zaveden volný pohyb pracovníků, nebudou členské státy EU-25 oprávněny po vás požadovat pracovní povolení *jako podmínku přístupu* na trh práce. Budou však nadále moci vydávat pracovní povolení pro bulharské a rumunské pracovníky, pokud tato povolení budou sloužit *pouze* ke kontrolním a statistickým účelům.

e) Mohou členské státy EU-25 znovu začít uplatňovat restriktivní opatření (tzv. ochrannou doložku)?

Pokud některý členský stát EU-25 přestal uplatňovat své vnitrostátní předpisy a platí v něm neomezený volný pohyb pracovníků podle práva Společenství, může požádat o povolení znovu zavést restriktivní opatření, pokud na jeho trhu práce dochází k vážnému narušení nebo takové narušení hrozí. Komise musí rozhodnout, jaké formy omezení lze zavést a na jak dlouho. Kterýkoli členský stát může poté požádat Radu, aby rozhodnutí Komise zrušila nebo změnila, přičemž Rada tak musí učinit kvalifikovanou většinou. Ačkoli byly tzv. ochranné doložky součástí každé smlouvy o přistoupení, nebyly doposud ještě nikdy uplatněny.

f) Budu muset čelit diskriminaci na pracovním trhu?

Diskriminace z důvodu státní příslušnosti je *zakázána*. Pokud jde o přístup k zaměstnání, členské státy musí upřednostnit pracovníky z Bulharska a Rumunska před pracovníky ze třetích zemí. Některá pracovní místa ve veřejném sektoru mohou být vyhrazena pouze státním příslušníkům daného členského státu.

g) Jestliže nejsem pracovník – vztahují se omezení také na mne?

Je důležité si uvědomit, že se tato přechodná opatření vztahují *pouze* na *pracovníky*. Neplatí ani pro volný pohyb služeb či svobodu usazování, ani pro studenty, důchodce, turisty atd. (s určitou výjimkou týkající se poskytovatelů služeb, která bude vysvětlena níže).

3. Co když v současné době již v jednom z členských států EU-25 pracuji?

Pokud ke dni přistoupení legálně pracujete v některém z členských států EU-25 a máte pracovní povolení na dobu nejméně dvanácti měsíců, budete mít přímý přístup na trh práce v tomto členském státě, ale ne automaticky na trhy práce v ostatních členských státech EU-25, jež v rámci přechodných opatření uplatňují své vnitrostátní předpisy. Stejná práva budete mít, jestliže se vydáte do členského státu EU-25 po datu přistoupení a budete mít pracovní povolení na dobu nejméně dvanácti měsíců. Pokud ovšem trh práce tohoto členského státu dobrovolně opustíte, ztratíte právo na přístup na jeho pracovní trh až do konce přechodných opatření.

4. Co moji rodinní příslušníci?

Také rodinní příslušníci pracovníka z Bulharska či Rumunska, jenž měl ke dni přistoupení legální přístup na trh práce členského státu EU-25 na dobu nejméně dvanácti měsíců, budou mít okamžitý přístup na trh práce tohoto členského státu. Pokud se rodinní příslušníci za pracovníkem přistěhují po datu přistoupení, budou mít přístup na trh práce v tomto členském státě od okamžiku, kdy budou v dotyčném členském státě bydlet nejméně po dobu osmnácti měsíců, nebo od třetího roku pro přistoupení, podle toho, co nastane dříve. „Rodinnými příslušníky“ se rozumí manžel či manželka pracovníka a jejich děti ve věku do 21 let nebo děti, které jsou vyživovanými osobami.

5. Co je to tzv. doložka o zachování současného stavu?

Znamená to, že členské státy EU-25 nemohou přístup na své trhy práce pro pracovníky z Bulharska a Rumunska omezit více, než tomu bylo ke dni podepsání smlouvy o přistoupení, tj. k 25. dubnu 2005. Pokud některý členský stát EU-25 uplatňuje kvóty pro pracovníky z Bulharska nebo Rumunska vyplývající z dvoustranné dohody uzavřené v roce 2005 či dříve, není možné tyto kvóty dále snižovat.

6. Budu moci pracovat v Bulharsku a Rumunsku?

Jestliže jste státním příslušníkem jednoho z členských států EU-25, nevztahují se na vaše právo pobývat a pracovat v Bulharsku a Rumunsku žádná automatická omezení. Pokud ovšem váš členský stát zavedl omezení vůči bulharským nebo rumunským státním příslušníkům, pak nový členský stát může přijmout rovnocenná omezení pro pracovníky z vašeho členského státu. Dokud některý členský stát EU-25 v oblasti volného pohybu uplatňuje vnitrostátní předpisy namísto volného pohybu podle právních předpisů Společenství, může Bulharsko použít ochrannou doložku a zavést omezení pro pracovníky z Rumunska a Rumunsko může použít ochrannou doložku a zavést omezení pro pracovníky z Bulharska, pokud v daném státě došlo k narušení trhu práce (viz bod 2 písm. e) výše).

7. Co když pracuji pro společnost poskytující služby v Rakousku nebo Německu?

Pro Rakousko a Německo existuje zvláštní ochranná doložka, na jejímž základě lze omezit možnost společností se sídlem v Bulharsku a Rumunsku poskytovat služby spojené s dočasným pohybem pracovníků. Tato doložka se ovšem týká pouze omezeného počtu odvětví služeb, jako např. stavebnictví nebo úklidové služby, a může být uplatněna jen tehdy, pokud v daném odvětví služeb nastane vážné narušení trhu, a jen v době, kdy Rakousko a Německo budou uplatňovat vnitrostátní předpisy v rámci přechodných opatření. Postup je stejný jako v případě obecné ochranné doložky vysvětlené v bodě 2 písm. e) výše.

8. Jaká budu mít práva v oblasti sociálního zabezpečení?

Systém Společenství pro koordinaci sociálního zabezpečení pro osoby pohybující se na území Společenství (viz nařízení č. 1408/71 a 574/72) bude platit ode dne přistoupení. Proto byste neměli přijít o žádný ze svých příspěvků a měli byste být pojištěni v rámci systému sociálního zabezpečení v tom členském státě, ve kterém pracujete.

9. Závěrem

Přechodná opatření zakotvená ve smlouvě o přistoupení jsou sice složitá, ale je tomu tak převážně proto, aby mohla být uplatňována flexibilně. Proto není jednoduché podat přesné informace, neboť každý z členských států EU-25 musí o přístupu na svůj trh práce pro bulharské a rumunské občany rozhodnout sám. Vhodným místem kde začít hledat informace, je internetová stránka Komise se systémem EURES, který obsahuje databázi volných pracovních míst v členských státech.

10. Informační prameny

- <http://ec.europa.eu/eures> (hledání pracovních míst)
- <http://ec.europa.eu/youreurope> (informace ohledně stěhování do jiného členského státu)
- http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm (koordinace systémů sociálního zabezpečení)
- <http://ec.europa.eu/enlargement/index.htm> (všeobecné informace o rozšíření)

- http://ec.europa.eu/europedirect/index_en.htm (všeobecné otázky o EU)
- http://ec.europa.eu/employment_social/legis_en.html (právní předpisy Společenství)
- http://ec.europa.eu/enlargement/countries/acceding_en.htm (znění smlouvy o přistoupení)
- http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002_0694en01.pdf (sdělení Komise o volném pohybu z roku 2002)